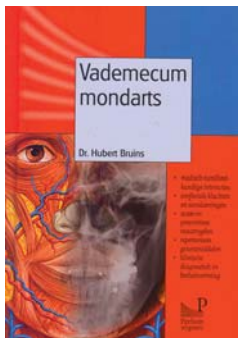

Vademecum mondarts

H.H. Bruins
Vademecum mondarts
Houten: Prelum uitgevers, 2010
518 bl., geïll. € 69,50
ISBN 978 90 8562 090 7

Het 'Vademecum mondarts' is een handboek dat tandartsen kunnen raadplegen om de risico's van een behandeling goed in beeld te krijgen en klinische valkuilen te ontwijken. Met auteur Bruins zijn veel tandartsen vertrouwd omdat zijn naam ook is verbonden aan het 'Medisch Tandheelkundig Memo'. Het 'Vademecum mondarts' is daarmee in vergelijking echter dubbel zo dik. De eerste 240 pagina's worden hier in beslag genomen door beschrijvingen van 73 algemene ziektebeelden, zoals hoge bloeddruk, jicht, ziekte van Lyme en autisme. Bij elk ziektebeeld staan aandachtspunten, alternatieve diagnoses en verwijzingen naar meer informatie elders in het vademecum.

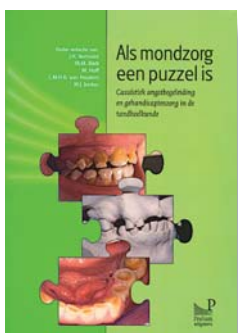
De tweede helft van het vademecum is specifiek tandheelkundig. Aan de orde komen orofaciale aandoeningen en acute situaties. Ook is er een beknopt geneesmiddelenrepertorium in opgenomen, waarin geneesmiddelen worden besproken die veel in de tandheelkunde worden toegepast. Regelmatig staat erbij: "*niet voorschrijven bij...*", dit ter voorkoming van onwenselijke interacties.

In totaal worden alfabetisch 23 veelvoorkomende orofaciale aandoeningen – van aangezichtsverlamming tot wekedelenzwellings – kort besproken, vaak met zeer uitgebreide lijstjes van mogelijke oorzaken en behandelmogelijkheden. In het hoofdstuk 'Acuut en alert' beschrijft de auteur hoe te handelen in acute situaties en welke preventieve maatregelen de behandelaar moet treffen bij mogelijke medisch-tandheelkundige interacties. Ook het prikaccident wordt niet vergeten.

De vormgever heeft geprobeerd met gekleurde tabs alle informatie overzichtelijk te maken. Dat is maar ten dele gelukt, want het kost toch heel wat uurtjes om een beetje de weg te vinden in dit vademecum. Wellicht zou een digitale versie hierin verbetering kunnen brengen. Nog een punt van kritiek betreffen de illustraties: die zijn van wisselende kwaliteit. Zo zal bijvoorbeeld niet iedereen de afbeelding op de omslag kunnen waarderen.

Al met al is dit vademecum voor elke tandarts een nuttige bron van informatie om medisch verantwoord te kunnen werken, met als meerwaarde de mogelijkheid om kritiek, vragen en suggesties te melden op een speciale website.

Als mondzorg een puzzel is

Als mondzorg een puzzel is.
Casuïstiek angstbegeleiding
en gehandicaptenzorg in de
tandheelkunde
J.H. Vermaire, M.M. Bildt,
M. Hoff, C.M.H.H. van Houtem,
M. Jonker (red.).
Houten: Prelum Uitgevers, 2010
132 bl., geïll. € 69,50
ISBN 978 90 8562 096 9

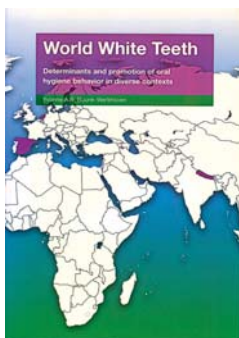
Met het verschijnen van dit eerste casuïstiekboek over angstbegeleiding en gehandicaptenzorg in de tandheelkunde heeft men een bijzondere uitgave het licht laten zien. Het boek is uitgegeven in samenwerking met de Vereniging tot Bevordering der Tandheelkundige Gezondheidszorg voor Gehandicapten (VBTGG) ter gelegenheid van het 40-jarige bestaan van deze vereniging. In 16 fraai geïllustreerde hoofdstukken gaat de lezer op reis langs 'een bonte verzameling van unieke patiënten', zoals Erik Vermaire het namens de redactie in zijn voorwoord noemt.

De casuïstiek van het boek beschrijft een aantal voor de algemeen practicus herkenbare patiënten met angststoornissen, syndromen en verstandelijke en/of motorische beperkingen. Veelal gaan deze patiënten in eerste instantie met hun zorgvraag naar de huistandarts en krijgen daar vervolgens een verwijzing voor meer specialistische mondzorg. Vaak betreft het patiënten 'met een rugzakje' die aangepaste zorg op maat behoeven, waarbij deze zorg door een centrum voor bijzondere tandheelkunde of

een gespecialiseerde verwijspraktijk moet worden geleverd.

De auteurs – ervaren mondzorgverleners – maken het voor de lezer inzichtelijk hoe het samenspel tussen gedragsmatige, psychologische en/of technische behandelaspecten kan leiden tot een voor alle partijen meer dan aanvaardbaar behandelresultaat. Daarbij komen ook relevante medische achtergronden die van belang zijn voor een optimale behandeling van deze patiënten ruimschoots aan bod.

Het boek is prettig leesbaar en biedt aan het einde van elk hoofdstuk handvatten en adviezen voor de mondzorgverlener. Ook wordt in een aantal gevallen door de auteurs zelf gereflecteerd op hun behandeling en het bereikte resultaat. De lezer krijgt inzicht in de vaak multidisciplinaire behandeling van een bijzondere groep patiënten. Deze uitgave is een aanrader voor wie zich beroepsmatig met angstige patiënten en/of mensen met een beperking bezighoudt, een leerboek voor wie in opleiding is, maar het is ook een naslagwerk. De tandheelkundige beroepsgroep kan uitzien naar het vervolg; de basis ligt er in ieder geval!

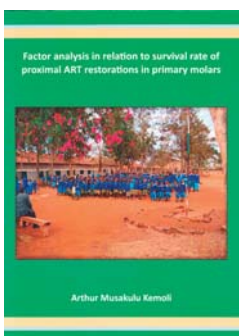
Y.A.B. Buunk-Werkhoven
World Wide Teeth: Determinants and promotion of oral hygiene behavior in diverse contexts
Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, 2010
155 bl., geïll.
ISBN 978 90 367 4262 7

Mondhygiënegedrag

Preventie is de basis van mondhygiënische zorg. Een 'one size fits all'-benadering bij voorlichting is niet effectief voor een gewenste verandering in het mondhygiënegedrag. Het is belangrijk om op het individu toegesneden voorlichting en begeleiding te geven. Promovenda Yvonne Buunk-Werkhoven concludeert dan ook dat een centrale positie voor de mondhygiënist, die dé deskundige is op het gebied van preventie, communicatie en gedragsverandering, van essentieel belang is binnen de gehele mondzorg. De promovenda deed onderzoek naar de relatie tussen psychosociale factoren en het mondhygiënegedrag bij groepen in Nederland, Nepal, Caribische eilanden en Uruguay. Het mondhygiënegedrag kwam uit een zelfgerapporteerde beoordeling van de proefpersonen en werd in cross-sectioneel onderzoek gecorreleerd met de bekende psychosociale factoren: 1. attitude: hoe denkt en voelt men over een bepaalde kwestie en hoe groot is de bereidheid tot verandering? 2. kennis over de mondverzorging, 3. sociale normen, 4. inschatting over het haalbare van gedragsveranderingen en 5. verwachte positieve

resultaten van veranderd gedrag. Attitude was bijna altijd een belangrijke determinant bij mondhygiënegedrag bij de verschillende proefgroepen terwijl, opvallend genoeg, kennis over de mondverzorging meestal niet correleerde met mondhygiënegedrag. Sociale normen, inschatting over het haalbare van gedragsveranderingen en verwachte positieve resultaten van veranderd gedrag correleerden soms wel en soms niet met het mondhygiënegedrag. Dit was afhankelijk van het opleidingsniveau en de etnische en sociale achtergrond van de proefgroepen. Ook werd onderzocht wat het effect was van 2 verschillende informatiepakketten op mondhygiënegedrag: pakket 1 bevatte een positieve boodschap met de voordelen van goede mondhygiëne en pakket 2 bevatte een negatieve boodschap met de nadelen van slechte mondhygiëne. De uitkomsten waren niet eenduidig en wederom speelde opleidingsniveau en etnische achtergrond van de proefgroepen een rol.

Uit dit proefschrift blijkt vooral dat de psychosociale factoren en het mondhygiënegedrag een complex probleem vertegenwoordigen. De complexiteit van de materie maakt het minder toegankelijk voor wie niet is ingevoerd in psychosociaal onderzoek.

A. M. Kemoli
Factor analysis in relation to survival rate of proximal ART restorations in primary molars.
Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, 2011
154 bl., geïll.
ISBN 978 90 5335 377 6

Overleving van niet-traumatiserende restauraties

Niet-traumatiserende restauratieve behandelingen ('atraumatic restorative treatment') worden aanbevolen in landen met gebrekkige tandheelkundige faciliteiten. Bij een dergelijke behandeling van cariës wordt met de hand een caviteitspreparatie gemaakt. De restauratie bestaat uit een adhesief materiaal, zoals glasionomeer, dat zo min mogelijk speekselgevoelig is. Het meeste onderzoek naar overleving van niet-traumatiserende restauraties behelst eenvoudige restauraties in de blijvende dentitie. Daarom richtte dit onderzoek zich op proximale tweevlaksrestauraties in tijdelijke molaren. De invloed van verschillende factoren op de overleving van de restauraties is onderzocht.

De overleving van tweevlaks niet-traumatiserende restauraties in tijdelijke molaren was na 2 jaar slechts 30,8%. Minder ervaring van behandelaar en assistent, minder goede drooglegging, grotere omvang en diepte van de caviteit en cervicale lekkage hadden allemaal een negatieve invloed op de overleving van de restauraties. De overleving van niet-traumatiserende sealants die

met de vingers werden aangebracht in tijdelijke molaren, tegelijk met een tweevlaksrestauratie, was na 2 jaar slechts 10,9%. Hoewel het overlevingspercentage van niet-traumatiserende tweevlaksrestauraties en sealants laag was, bleek dat een deel van de behandelde tijdelijke molaren waarvan de restauratie of sealant verloren was gegaan, geen actieve cariës meer had. De laesies waren tot stilstand gebracht.

De promovendus wijst bij deze bevindingen terecht op het belang van klinisch relevante resultaten: de overleving van tijdelijke molaren zonder pijn en pulpitis tot aan exfoliatie is belangrijker dan de overleving van een restauratie of sealant in die tijdelijke molaren. Bij de aanbevelingen voor de toekomst worden suggesties gedaan voor meer onderzoek naar niet-traumatiserende en andere restauratieve benaderingen, zoals de Hall-techniek. Bij de aanbevelingen komen andere benaderingen dan de restauratieve om het cariësprobleem in landen met gebrekkige tandheelkundige faciliteiten op te lossen niet aan bod.